

TÁRKÁNY SZÜCS ERNŐ
JOGI KULTÚRTÖRTÉNETI ÉS
JOGI NÉPRAJZI KUTATÓCSOPORT

JOGI KULTÚRTÖRTÉNETI, JOGI NÉPRAJZI KISKÖNYVTÁR 10.

Száz plusz Tíz JUBILEUMI KÖTET

Tárkány Szücs Ernő (1921–1984)

*Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és
Jogi Néprajzi Kutatócsoport (2011–2021)*

Szerkesztette:

Nagy Janka Teodóra–Bognár Szabina–Szabó Ernő

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM KPVK
BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT

Bölcsészettudományi
Kutatóközpont

SZEKSZÁRD
2021

JOGI KULTÚRTÖRTÉNETI, JOGI NÉPRAJZI KISKÖNYVTÁR 10.
Sorozatszerkesztő: Nagy Janka Teodóra

Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Kutatócsoport
jogineprajz.hu

A kötet megjelenését támogatta:

ℳ VÁSÁRHELYI TESTAMENTUM ALAPÍTVÁNY

ELKH | Eötvös Loránd
Kutatási Hálózat

JOGI KULTÚRTÖRTÉNETI, JOGI NÉPRAJZI KISKÖNYVTÁR 10.

JUBILEUMI KÖTET

Tárkány Szücs Ernő
(1921–1984)

Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és
Jogi Néprajzi Kutatócsoport
(2011–2021)

Szerkesztette:
Nagy Janka Teodóra–Bognár Szabina–Szabó Ernő

Pécsi Tudományegyetem KPVK

Bölcsészettudományi Kutatóközpont NTI

SZEKSZÁRD
2021

ISSN 2064-888X
ISBN 978-963-429-793-2

© Szerzők 2021
© Szerkesztők 2021

Szerkesztő:
Nagy Janka Teodóra
Bognár Szabina
Szabó Ernő

Lektor:
Homoki-Nagy Mária
Mezey Barna

Szaknyelvi fordítás:
Falus Orsolya (angol)
Matla Gabriella (spanyol)
Szabó Tamás (német)

Kiadja:
Pécsi Tudományegyetem KPVK
Bölcsészettudományi Kutatóközpont NTI

Technikai szerkesztő: Szabó Ernő
Nyomda: Séd Kft., Szekszárd

Tartalomjegyzék

Előszó	9
TÁRKÁNY SZÜCS ERNŐ SZÜLETÉSÉNEK 100. ÉVFORDULÓJÁN	
Nagy Janka Teodóra: <i>Tárkány Szücs Ernő jogász, a magyar jogi néprajz kutatója (1921–1984)</i>	17
Katona Imre: <i>Tárkány Szücs Ernő, Hódmezővásárhely 1921.10.13. – Budapest 1984.07.20.</i>	19
Tárkány Szücs Attila: <i>A börzsönyi kaland</i>	25
Szenti Tibor: <i>Ember, aki már fölülről néz ránk!</i>	29
Filep Antal: <i>Emlékezés Tárkány Szücs Ernőre: a hódmezővásárhelyi indulás</i>	33
Gráfik Imre: <i>Tárkány Szücs Ernőre emlékezve (Chicago 1973)</i>	47
Mezey Barna: <i>Tárkány Szücs Ernő és a jogtörténet</i>	71
Homoki-Nagy Mária: <i>Tárkány Szücs Ernő és a magyar végrendeletkutatás</i>	81
Gyáni Gábor: <i>Tárkány Szücs Ernő hagyatéka és a magyar társadalomtörténet</i>	89
Nagy Janka Teodóra: <i>Tárkány Szücs Ernő és a magyar népi jogéletkutatás fénykora (1939–1949)</i>	103
Bognár Szabina: <i>Egy jogi néprajzi szintézis lehetősége: Tárkány Szücs Ernő az MTA Néprajzi Kutató Csoportjában (1975–1984)</i>	119
Szenti Csilla: <i>Dr. Tárkány Szücs Ernő jogász, néprajztudós írásos hagyatéka a Hódmezővásárhelyi Levéltárban</i>	139
Presztóczy Zoltán: <i>Tárkány Szücs Ernő könyvhagyatéka a hódmezővásárhelyi levéltárban</i>	149
Bognár Szabina – Szabó Ernő: <i>Tárkány Szücs Ernő (1921–1984) 100 jogi néprajzi vonatkozású publikációja</i>	159
A TÁRKÁNY SZÜCS ERNŐ JOGI KULTÚRTÖRTÉNETI ÉS JOGI NÉPRAJZI KUTATÓCSOPORT MEGALAKULÁSÁNAK 10. ÉVFORDULÓJÁN	
Bánkiné Molnár Erzsébet: <i>A Jászkun terület népi jogéletének tükröződése a 18. századi helyi rendtartásokban</i>	169
Bárth János: <i>Valláserkölcsei vétségek feltárása és büntetése 1828-ban a Nyikó mente három katolikus falujában</i>	185
Bódiné Beliznai Kinga: <i>Szimbólumok a tárgyalóteremben</i>	195

Csáji László Koppány: <i>A humor szerepe az ügyvédfolklorban</i>	209
Domokos Mariann: <i>„Éljen Wekerle s a polgári házasság!”</i> <i>Propaganda és populáris kultúra a 19. század végén</i>	221
Gelencsér József: <i>„A gazdák kékbeli parlamentje”</i> <i>Székesfehérvár paraszttársadalmának fóruma</i>	241
Herger Csabáné: <i>Die Errungenschaftsgemeinschaft im ungarischen</i> <i>Ehegüterrecht nach 1848</i>	261
Horváth József: <i>A végrendeletek kutatásának újabb eredményei (2008–2020)</i>	283
Lanczendorfer Zsuzsanna: <i>Jogi néprajzi adatok az irodalomban</i> <i>Bűnesetek Galgóczi Erzsébet műveiben</i>	297
Marian Małeckí – Falus Orsolya: <i>Árpád-házi Szent Kinga</i> <i>Egy legenda és jogtörténeti háttere</i>	315
Matla Gabriella: <i>A spanyol jogszokáskutatás intézményesülése:</i> <i>Joaquín Costa öröksége</i>	331
Örsi Julianna: <i>A család változó szerepben</i>	343
J. Újváry Zsuzsanna: <i>A jogszokások szerepe a földesúr–jobbágy viszony</i> <i>alakulásában a Magyar Királyság északi megyéinek hódoltsági falvaiban</i>	355
Varga Csaba: <i>Tárkány Szücs Ernő és kora. A jogi néprajz és helyzete</i> <i>a marxista-leninista állam- és jogelmélet közegében</i>	375
Völgyesi Levente: <i>A konzisztoriális bíráskodás jogi néprajzi elemei a váci</i> <i>egyházmegye területén</i>	389
Nagy Janka Teodóra – Szabó Ernő: <i>Tárkány Szücs Ernő szellemi hagyatéka: a</i> <i>10 éves Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Kutatócsoport</i>	405
Alapító okirat	415
Tagnévsor	419
Resümee / Resúmen / Resume	423
Egy évtized pillanatképei	443

Egy jogi néprajzi szintézis lehetősége: Tárkány Szücs Ernő az MTA Néprajzi Kutató Csoportjában (1975–1984)

BOGNÁR SZABINA

(néprajzkutató, jogász, tudományos főmunkatárs, BTK NTI)

Possibility of a Legal Ethnographic Synthesis: Ernő Tárkány Szücs in the Ethnographic Research Group of the Hungarian Academy of Sciences (1975–1984)

Ernő Tárkány Szücs undertook his career as a beginner in addition to cultivating legal ethnography, and his youthful publications still stand as a scientific basis. Although he spent three decades between 1945 and 1975 in a non-scientific career, during this time he also published a series of internationally recognized scientific works. Here at home, however, recognition of his performance remained one-sided. The fact that he got a job in the Ethnographic Research Group of the Hungarian Academy of Sciences in 1975 and thus devoted his time entirely to science contributed greatly to the completion and full professional recognition of his work. By providing a job for the Ethnographic Research Group of the Hungarian Academy of Sciences for Ernő Tárkány Szücs, the institution also became the caretaker of Tárkány Szücs' heritage, his "one-man discipline", the legal ethnography.

Keywords: Ernő Tárkány Szücs, Ethnography Research Group of the Hungarian Academy of Sciences, legal ethnography, legal customs, legal history, sociology of law, judging without state courts

Tárkány Szücs Ernő tudósi pályája nagyon fiatalon, robbanásszerűen indult.¹ Már húszas éveitől olyan műveket adott ki – pl. Erdély öröklési jogszokásai, *Mártély népi jogélete*² – melyek nemcsak a jogi néprajz iránti komoly elkötelezettségről, kiforrott kutatási perspektíváról, de ugyanakkor széles kitekintésről, a nemzet megmaradása iránt érzett felelősségről is tanúskodnak.³ Jól tudjuk, ez a kutatói pálya 1940-es évek végén megtört. 1945-ben Tárkány Szücs Ernő a Hódmezővásárhelyi Járásbíróságon helyezkedett el; 1950-ben Budapestre került, ahol a közigazgatásban vállalt munkát. 1950-től 1957-ig a Belkereskedelmi Minisztérium Tűzép Főigazgatóságának jogi előadója volt. 1953-ban feleségül vette a szintén vásárhelyi származású néprajzost, Bihal Ellát. Ugyanebben az évben jogtanácsosi képesítést szerzett, majd 1957 és 1974 között a Nehézipari Minisztérium jogi osztályának

¹ Jelen tanulmány az NKFIH FK 19 132220 „Tagányi Károly (1856–1924) jogszokásgyűjtő programja és hagyatékának tudománytörténeti jelentősége” című pályázat támogatásával készült.

² Tárkány Szücs 1944a: 379–400.; 1944b.

³ Paládi-Kovács 2003: 868. Az indulás éveiről bővebben lásd Nagy Janka Teodóra írását jelen kötetben: Nagy 2021.

munkatársa, 1967-től vezetője lett.⁴ Mindeközben időről-időre jelentkezett újabb és újabb jogi néprajzi publikációkkal. Találó Paládi-Kovács Attila megfogalmazása: „az 1945 és 1975 közötti három évtized Tárkány Szücs Ernőt elsodorta a néprajzi kutatástól, s csak csodálni lehet, hogy akkori munkahelyein, felelős hivatali beosztásban is időről-időre publikált néprajzi szaklapokban”.⁵

Paládi-Kovács Attila cikke nemcsak azért érdemel figyelmet, mert Tárkány Szücs Ernő magyar néprajztudományban elfoglalt helyét elsőként értékelő átfogóan, de az a három pont, melynek kifejtésére bővebben is vállalkozik, tulajdonképpen az életmű hármasság tagolását is adja. Az indulás éve (1.) A pályakezdés és a *Mártély népi jogélete* cím alatt. A kényszerűen nem néprajzi pályán töltött évek, melyek alatt ugyanakkor nemzetközileg is kiemelkedő munkák sorát publikálta Tárkány Szücs, és mely idő alatt többször próbált kapcsolódni a tudományos élethez és amelyről utólag visszatekintve megállapíthatjuk, hogy ez elsődlegesen a nemzetközi tudományosság irányában járt sikerrel (Paládi-Kovács lényegre törő címadásával (2.) Testamentumok és tulajdonjegyek). A harmadik szakasz (3.) Összegző művek, tervek, elismérések cím alatt tekinti át Tárkány Szücs Ernőnek az MTA Néprajzi Kutató Csoportban töltött „utolsó kurta évtizedének” eredményeit.⁶ Ez utóbbi időszakról szól jelen cikk is, hangsúlyosan Tárkány Szücs Ernő „terveire”, jövőbeli feladatmeghatározásaira fókuszálva, melyek fontos kiindulópontokat jelenthetnek a nevét viselő kutatócsoport és az ifjabb kutatógenerációk számára egyaránt.

A belépés

Az MTA Néprajzi Kutató Csoportja – hosszas előkészítő munkát követően – 1967. január elsején jött létre elsősorban azzal a céllal, hogy a nagy néprajzi összefoglaló művek megszületésének feltételei megteremtődjenek. Az intézet első igazgatója Ortutay Gyula, az 1968-ban útjára indított intézeti évkönyvhöz (Népi kultúra – Népi társadalom) írt beköszöntőjében utal arra, hogy az „elődöket” (Táj- és Népkutató Intézet, Magyarorságtudományi Intézet) nem számítva a kutatócsoport megalakításának „hosszú előtörténete” az 1950-es évek elejére nyúlik vissza.⁷ A kutatócsoport kiemelkedő vállalkozása az új Magyarország Néprajza előkészítése, melynek szerkesztőbizottsága 1968-ban alakult meg. Az összefoglaló kötetek megírása előtt azonban számos feladat elvégzése várt a Kutató Csoport tagjaira. Ezek közül kétségtelenül

⁴ Az életrajzi adatok Katona Imre által írt nekrológból, a Csongrád Megyei Levéltár Hódmezővásárhelyi Levéltára Tárkány Szücs Ernő néprajztudós és felesége, Bihal Ella néprajzkutató irataihoz készített mutató bevezetőjéből, valamint az MTA Levéltárában található önéletrajzából valók. Katona 1985: 377–381. Tárkány Szücs Ernő tudományos önéletrajza. Budapest, 1981. október 31. MTA Levéltár 2640/3.

⁵ Paládi-Kovács 2018: 280.

⁶ Paládi-Kovács 2018: 277–285.

⁷ Ortutay 1968: 7.

kiemelkedett a Néprajzi Lexikon elkészítése. A Lexikon munkálataiban a Kutató Csoport munkatársai mellett közel száz külső munkatárs vett részt, köztük a kezdetektől Tárkány Szücs Ernő is.⁸

Tárkány Szücs Gunda Bélával folytatott levelezése alapján látható, hogy a kutatócsoport 1967-es megalakulásától kezdve, nemcsak a külső munkatársként történő együttműködés, de egy esetleges alkalmazás lehetősége is felmerült. Tárkány Szücs még kolozsvári egyetemi hallgatóként ismerte meg Gunda Bélát,⁹ akihez 1956-ban szakmai segítséget keresve levélben fordult. Kezdeményező soraiban Tárkány Szücs röviden leírja, hogy ismeretségük Kolozsvárról ered, s bár jelenleg nem néprajzusként dolgozik, a nagycsalád kérdését szeretné feldolgozni, ehhez kér segítséget.¹⁰ Kettejük további levelezése jórészt szakmai kérdések körül forog, ennek keretében Gunda 1967-ben meghívja Tárkány Szücsöt Debrecenbe, hogy vegyen részt egy pásztor-kodásról szóló szimpóziumon. Miután Tárkány Szücs jelzi, hogy nem tud részt venni, Gunda az alábbi rövid levéllel válaszol: *„pillanatnyilag én azt sem tudom, hogy hol dolgozol. Nem orientálódtál-e a Néprajzi Múzeum vagy a most megalakult akadémiai Néprajzi Kutató Csoport felé? Ez utóbbinál egy társadalmi osztályt is kívánnak szervezni. Nagyon szívesen szólnék ez ügyben minden illetékesnek, így elősorban Ortutaynak. (Persze kérdés, hogy ér-e a szavam bármit is.)”*¹¹

Tárkány Szücs válaszát azért is érdemes teljes terjedelmében közölnünk, mert pontosan tükrözi az akkori élethelyzetét.

„Kedves Barátom!

Ha már személyem felől érdeklődtél, ez nagyon jól esett és kedves leveledre a következőket közölhetem. Nem tudományos területen dolgozom, elég távol a néprajz vagy a jogtörténet berkeitől, hanem gyakorlati jogász lettem, kezdetben vállalatnál, majd egy irányító kereskedelmi központban, most pedig a Nehézipari Minisztérium jogi osztályát vezetem. Ez nyújtja a megélhetésemet, biztosítja családom létezését. Ez az elég szürke hivatali pálya persze nem felelteti velem azokat a kezdeti sikereket, amelyeket a jogtörténet vagy a néprajz terén valamikor elértem. Nemcsak személyi szálak fűznek e két tudomány hivatott művelőjéhez, hanem néha-néha magam is írogatok kisebb-nagyobb tanulmányokat, mint pl. azt is a tulajdonjegyekről, amelyet megküldtem Neked. 1961-ben XVIII. századi vásárhelyi testamentumokról írtam néhány száz oldalas könyvet. Most egy bányajogi kézikönyvön dolgozok. Amikor pár évvel ezelőtt

⁸ Ortutay 1968: 7.

⁹ Nagy 2018: 259.

¹⁰ Tárkány Szücs Ernő levele Gunda Bélának. Kelt: Budapest, 1956. március 4. MTA Kézirat-tár Ms 2348/131.

¹¹ Gunda Béla levele Tárkány Szücs Ernőhöz. Kelt: Debrecen, 1967. november 30. MTA Kézirattár Ms 2331/678.

Csermák Géza¹² itt járt, rávett, hogy az európai jogi néprajzról írjak egy összefoglaló tanulmányt, azt megírtam és az *Ethnologia Europaea* 3. számában jelenik meg, amelynek Te is szerkesztője vagy. Sajnos érzem, erősen szétforgácslódom és ebben az életben aligha lesz időm megírni azt az alkotást, amit szerencsésebb embereknél „nagy életmű”-nek neveznek, amihez idestova 30 éve raskogatom a köveket, a magyar nép jogi szokásainak hatalmas összefoglalóját. Mert mindig jön valami, ami miatt nem vehetem elő ezt az anyagot, hol hivatali diszciplína, hol egy beért kisebb lélegzetű dolgozat miatt, s lassan nekem is Juhász Gyula szavait kell majd idéznem: »Tűnik-múlik az egy emberöltő s én maradtam falusi költő....« Lehet, hogy az idézet nem pontos, de a kegyetlen sorsot így is jól szemlélteti.

Mint említettem, jó egynéhány néprajzosnak bírom a bizalmát és így a tudománnyal elég szoros a kapcsolatom. Jól ismerem intézeted évkönyveit is, nagyon sok tartalmas tanulmány jelent meg benne és valóban sok adatát jegyeztel ki különböző munkáimhoz. pl. Virtanennek a foglалójegyekről készült dolgozatát több helyen idéztem is már.¹³ Ha hivatali kiküldetésben Debrecenben járok, szíves engedelmeddel, nem fogom elmulasztani, hogy személyesen is felkeresselek.

Ami a Néprajzi Kutató Csoportot illeti, nagyon kedves Tőled, hogy ezt a kombinációt felvetted. Sokat hallottam erről, de úgy látom elég nagy a tolongás körülötte és ilyen körülmények között ízléstelennek tartottam volna, hogy olyan valaki, aki nem élethívatas szerűen foglalkozik néprajzzal, bármilyen lépést is tegyek. Ha egzisztenciális problémám lenne, természetesen másként állna a helyzet. Így miért zavarjam olyan néprajzosok körét, akiknek ez a fő hivatásuk. Az biztos, hogy ha az intézet másodállásban tudna foglalkoztatni, és ilyen ajánlatot kapnék, mostani két másodállásomat szívesen felváltanám olyan másodállásért, amelyben szívem szerint foglalkozhatnék jogi néprajzzal, vagy szélesebb körben társadalmi néprajzzal. De úgy érzem, hogy ez belátható időn belül nem tarthat a realitások közé.

Ezen túlmenően, ha már realitásként lehetne is tárgyalni egy ilyen megoldásról, akkor is más személyi megoldást hoznék javaslatba, nevezetesen Bónis Gyurkát, aki jelenleg nem tudásának, műveinek, képességeinek megfelelő munkakörben dolgozik a Fővárosi Levéltárban, eléggé szerény anyagi körülmények között. Számára egy ilyen lehetőséget messzemenően patronálnék és erre Téged is megkérnélek. Előtted nem kell vázolnom a jogi néprajzzal kapcsolatos tevékenységét és a néprajzzal ma is tartja a kapcsolatokat, amit két kitűnő fordítása az elmúlt években eléggé bizonyít.

Kedves Béla, elnézésedet kérem e röpke beszámolóért, amire leveled jogosított fel. Abban a reményben, hogy az elkövetkező években mégis lesz talán majd

¹² Rohan-Csermák Géza (1926–1976) néprajzkutató, antropológus.

¹³ Virtanen 1961: 159–166.

alkalom, hogy szorosabban tudjunk együttműködni, boldog új esztendőt kívánva, fogad őszinte tiszteletem nyilvánítását:

Budapest, 1967. december 26.”¹⁴

Gunda Béla postafordultával válaszolt. Ennek nyomán személyes találkozót szerveztek Bónis György részvételével. Levelében ugyanakkor Gunda egy esetleges másodállás lehetőségével kapcsolatban kétségeit fejezte ki.¹⁵ Bónis végül nem az MTA Néprajzi Kutató Csoportjával, hanem az MTA Irodalomtudományi Intézetével, azon belül Klaniczay Gáborral került szorosabb munkakapcsolatba, illetve nyugdíjazását követően állásba.¹⁶ Tárkány Szücs Ernő alkalmazása pedig elhúzódott: főállású foglalkoztatására végül 1975. január 15-iki kezdettel tudományos főmunkatársi besorolásban, a Szociálintropológiai osztályon került sor.¹⁷ A belépés pontos körülményei egyelőre tisztázatlanok; az azonban valószínűsíthető, hogy mindez Kulcsár Kálmán és Ortutay Gyula támogatásával valósulhatott meg.¹⁸ Az mindenesetre kétségtelen, hogy a tudományos munkakörben történő alkalmazás komoly lehetőséget jelentett Tárkány Szücs Ernő számára: esélyt arra, hogy a már pályakezdőként kitűzött céljai megvalósítására koncentrálhasson.

Az állásváltás kapcsán a korábbi munkáltató, a Nehézipari Minisztérium 1975. január 13-iki dátummal terjedelmes kiegészítő minősítést készített Tárkány Szücs tevékenységéről. A minősítés rendkívüli elismertségről tanúskodik: *„Munkáját változatlan szorgalommal, szaktudással és eredményeséggel*

¹⁴ Tárkány Szücs Ernő levele Gunda Bélának. Kelt: Budapest, 1967. december 26. MTA Kézirattár Ms 2348/133.

¹⁵ „...Kissé madártávlatból a dolgokat úgy látom, hogy a leveledben említett másodállás rendkívül problematikus lenne. Saját személyemmel kapcsolatban tudom, hogy az akadémia minden másodállást elhárít magától (persze ez nem jelenti azt, hogy mégsem adnak, ha itt vagy ott különböző okokból szükségét nem látják). Talán külső munkatársként mégis meg lehetne oldani ezt a kérdést. Örülök azonban, hogy Bónis Gyurka kérdését felvetetted. Persze vele kellene érintkezésbe lépni, – amennyiben egy társadalmi osztály valóban létrejön a csoportnál akkor én ott Bónis Gyurka számára nagyon jó munkalehetőséget látnék és a csoport messzemenően nyerne vele. Beszéljél légy olyan kedves Vele s talán egy legközelebbi pesti utam alkalmával személyesen is próbáljunk tárgyalni az ő ügyéről s akkor azután meghallgatva őt is fel lehetne vetni Ortutay Gyulánál, aki meggyőződésem szerint feltétlenül megértéssel fogadná a gondolatot. Persze a konkretizálás formája sok mindentől függ.” Gunda Béla levele Tárkány Szücs Ernőhöz. Kelt: Debrecen, 1968. január 3. MTA Kézirattár Ms 2331/679. Válasz: Tárkány Szücs Ernő levele Gunda Bélának. Kelt: Budapest, 1968. január 7. MTA Kézirattár Ms 2348/134.

¹⁶ Vö.: Balogh 2020: 107–125.

¹⁷ Tárkány Szücs Ernő személyi adatlapja. Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézet (a továbbiakban BTK NTI) Adattár. Tárkány Szücs Ernő személyi anyaga.

¹⁸ Kulcsár Kálmán 1969 és 1983 között az MTA Szociológiai Kutatócsoportja, ill. Intézete igazgatója, egyúttal az ELTE ÁJTK Jogszociológia Tanszék egyetemi tanára (1970–1998); Ortutay Gyula az Elnöki Tanács tagja (1958–1978); a Magyar Néprajzi Társaság elnöke (1946–1956, illetve 1958–1978 között), 1967-től 1978-ban bekövetkezett haláláig az MTA Néprajzi Kutató Csoport vezetője.

végezte. A gazdaságirányítás új rendszerére történő átállással összefüggő jogszabályok felülvizsgálat és módosító munkában az általa vezetett osztály aktívan részt vett. Hasonló munkát fejtett ki a tárca jogszabálygyűjtési és szerkesztési munkájában. A tárcák között jó kollektív munkával elsőnek szervezte meg és adta ki a miniszteri utasítások gyűjteményét és évente szerkesztette a kiegészítő köteteket. Jelentős eredményeket ért el az energiajog fejlesztése terén. Részt vett a gázenergia törvény előkészítésében és a szövegezési bizottságot vezette. Kidolgozta a közszolgáltatási törvény elvi alapjait és javaslatának megfelelően került felvételre a gázenergia törvénybe. Energiaszolgáltatásunk ma kb. 90%-ban ezen új szerződési forma alapján bonyolódik. A bányajog fejlesztésével és propagandájával hivatali kötelességét meghaladó mértékben foglalkozott. 1970-ben jelent meg a »Magyar Bányajog«¹⁹ címen két munkatársával együtt írt könyve; [...] az első bányajogi munka volt, mely a különböző országok bányajogának az összehasonlítására is kiterjedt. [...] Annak ellenére, hogy nehéz körülmények között kellett a törvényességet és az ágazati érdekeket biztosítani, szervező munkája [...] mind emberi, mind szakmai szempontból zavartalan volt. Osztályán belül a munkafegyelmet, az alapos érdemi előkészítést, a határidők megtartását megkövetelte; munkatársait a napi munkán túl tudományos tevékenység végzésére is ösztönözte.”²⁰

Ahogy a hivatali működésbe a tudományt, úgy csempészte be Tárkány Szücs Ernő a tudományos munkába a hivatali munka rendszerességét. Paládi-Kovács Attila fent említett értékelésében írja: „Az 1975–1980 közötti években Tárkány Szücs hatalmas könyvtári kutatómunkát végzett. Napi rendszerességgel, páratlan szorgalommal rágta át magát a jogtörténet, a jogszociológia, az agrártörténet és a néprajztudomány megannyi ágazatának újabb szakirodalmán, hogy kialakítsa azt a cédulákon rendezett adatbázist, mely alapul szolgált a Magyar jogi népszokások címen megjelent monográfiának.”²¹

A kiteljesedés

Az MTA Néprajzi Kutató Csoportba történő belépésekor Tárkány Szücs Ernő már nemzetközileg is elismert kutatója a jogi néprajznak.²² Látnunk kell, hogy belépését követően saját kutatásai mellett számos „közfeladatot” vállalt. A Magyar Néprajzi Lexikon egyik legtevékenyebb munkatársa lett: kötetenként 15–20 társadalomnéprajzi szócikket közölt; valamint bekapcsolódott az új Magyarország Néprajza munkálataiba.²³ 1975 júniusában a

¹⁹ Tárkány Szücs–Radnay–Kiss 1970. (Korábbi kiadások: 1963.; 1964.)

²⁰ Nehézipari Minisztérium Minősítés kiegészítés. Kelt: Budapest, 1975. január 13. BTK NTI Adattár, Tárkány Szücs Ernő személyi anyaga.

²¹ Paládi-Kovács 2018: 282.

²² Katona 1985: 379. Tárkány Szücs Ernő nemzetközi szerepvállalásáról bővebben: Bognár 2014: 37–44.

²³ Paládi-Kovács 2003: 871. A Tárkány Szücs által önállóan vagy társszerzővel készített szócikkek listáját lásd: Serfőzőné Gémes 1985: 381–386.

Magyar Néprajzi Társaság jogtanácsosává választják.²⁴ 1976 és 1978 között a Magyar Néprajzi Társaság tájékoztató folyóiratának, a Néprajzi Híreknek a társszerkesztője lett, ahol több rövid cikket, beszámolót közölt a népi jogélet-kutatásról.²⁵ A sokasodó feladatok mellett a váltással ugyanakkor megteremtődött Tárkány Szücs Ernő számára a lehetőség, hogy főállásban néprajztudománnyal foglalkozzék, kutatási témáját, eredményeit becsatornázza a néprajztudományi kutatás főáramába.²⁶

Belépését követően nemzetközi szerepvállalása bővült, sokasodtak publikációi.²⁷ 1975-ben Belgiumban (Liege–Lüttich) a szerelem és a házasság témakörében tartott jogi néprajzi előadást.²⁸ 1978 decemberében részt vett a jogi népszokások kutatását összefogó nemzetközi szervezet, a Commission on Contemporary Folk Law megalapításában, mely G. van den Steenhoven intézetéhez (Institute of Folk Law, Nijmegen, Hollandia) kapcsolódóan jött létre az International Union of Anthropological and Ethnological Sciences (IUAES) égisze alatt.²⁹ A World Anthropology sorozat Toward a Marxist Anthropology kötetébe készített összefoglaló tanulmányt az európai jogi népszokásokról.³⁰ 1980-ban a turkui finnugor kongresszuson tartott előadást, 1981-ben pedig a bécsi Társadalomtudományi Koordinációs Központ szervezésében Moszkvában vett részt megbeszélésen a helyi jogi rendszerek kutatásáról.³¹ 1976-ban egy helyi kiadvány számára kidolgozta a vásárok jogi népszokásait,³² és magyarul is közreadhatta kutatástörténeti áttekintését az európai jogi néprajz eredményeiről, módszereiről.³³

1977 és 1983 között lehetősége nyílt, hogy jogi néprajzot oktasson: az ELTE jogi, majd bölcsészkarán, a néprajzi tanszéken tartott előadásokat a témában. A nemzetközi elismeréssel párhuzamosan tehát idehaza is kiteljesedhetett munkássága: élete főműve, a *Magyar jogi népszokások* reprezentatív monográfia a Gondolat Kiadó Társadalomtudományi Könyvtár sorozatában, Kulcsár Kálmán méltató utószavával jelenhetett meg 1981-ben.³⁴ A magyar jogi népszokások egy kötetben való összefoglalásával Tárkány Szücs Ernő –

²⁴ Papp László 1973-ban bekövetkezett haláláig töltötte be ezt a tisztséget; ezt követte Tárkány Szücs Ernő megválasztása a Magyar Néprajzi Társaság 87. közgyűlésén 1975. június 18-án. *Ethnographia* 90 (1979), 113–118.

²⁵ Tárkány Szücs 1976a: 59.; 1976b: 10–11.; 1977a: 137–139.; 1978a: 128–130.; 1978b: 119.

²⁶ Mindezzel együtt munkájának javadalmazása csökken. Tárkány Szücs egy későbbi cikkében közöl egy találó közmondást a tudományos munkakörben dolgozók fizetési viszonyaira: „*Aki kutat, nem keres.*” Tárkány Szücs 1983: 71–75.

²⁷ Tárkány Szücs 1977b: 229–235.

²⁸ Tárkány Szücs 1976c: 211–249.

²⁹ Vö: <https://commission-on-legal-pluralism.com>

³⁰ Hoffmann 1985: 323.; Tárkány Szücs 1979: 256–264.

³¹ Katona 1985: 380.

³² Tárkány Szücs 1976d: 333–376.

³³ Tárkány Szücs 1967: 195–217.; 1976e: 86–107.; Újraközlés: 1994: 161–186.

³⁴ Tárkány Szücs 1981.

majd negyvenévnnyi kutatómunkával a háta mögött – rendkívül nagy vállalkozást vitt sikerre, kiadott munkája nemzetközi viszonylatban is példaértékű. A *Magyar jogi népszokások* szakmai körökben nagy sikert aratott, a gimnáziumi osztálytárs, Katona Imre szerint több mint harminc ismertetés jelent meg róla bel- és külföldi szaklapokban.³⁵ A *Magyar jogi népszokások* utóéletéhez tartozik, hogy Tárkány Szücs kiadói nívódíjat kapott. Könyvét a szerző kandidátusi disszertációként benyújtotta és a Tudományos Minősítő Bizottság gyorsított eljárással ítélte meg számára a „történelemtudományok (néprajz) doktora” fokozatot.³⁶ A Corvina tervbe vette egy rövidebb német nyelvű változat kiadását, a Magyar Néprajzi Társaság megítélte az Ortutay-emlékérmét, az Eötvös Loránd Tudományegyetem pedig címzetes egyetemi tanárává fogadta.³⁷

Tervek, vállalkások

Katona Imre barátként, a szerző munkájának egyik legjobb ismerőjeként írta, hogy Tárkány Szücs hatalmas anyagot átfogó szintézisében csupán a harmadát használta fel gyűjtött forrásainak.³⁸ Monográfiája megjelenése után tovább folytatta megkezdett munkáját: *„adatokat gyűjtött a mesterjegyek használatára, a mezővárosi kézművesek és parasztpolgárok XVII–XVIII. századi hivatalkodásai, a települések közötti jogi kapcsolatok, továbbá a nemzetiségek jogi élete és a temetések jogrendje témaköréből; összefoglalást tervezett a közélet népi jogszokásairól, és időben vissza akart nyúlni egészen a honfoglalás koráig, esetleg még azon is túlra, valamint a népi közigazgatásról tervezett monográfiájához gyűjtött további adatokat.”*³⁹ 1981-es munkalapja szerint a közélet jogi népszokásairól folytatott anyaggyűjtést, illetve kéziratot készít a tulajdonjegy-mesterjegy témában.⁴⁰ Tárkány Szücs 1981-es munkatervére három téma köré csoportosult. Az első a *Magyarság Néprajza* számára három téma kidolgozása. Ezek a 1. Községek, 2. Községek közti kapcsolatok, 3. Jogi népszokások. A munka elvégzésének határideje: 1982. december 31. Tervbe vett továbbá egy általánosabb nemzetközi kitekintést *Jogi népszokások kutatása Magyarországon és Közép-Kelet Európában* cím alatt, melyhez 1982-es öthónapos ausztriai ösztöndíja alatt kívánt anyagokat gyűjteni. A munka határidejéül 1985. december 31. jelölte meg. A harmadik téma: történeti néprajzi kutatások összefoglaló cím alatt A magyar parasztság, kézműveség és

³⁵ Katona 1985: 380.

³⁶ MTA Levéltár Tárkány Szücs Ernő (1921. okt. 13.) 2640/3.

³⁷ Paládi-Kovács 2018: 282.

³⁸ „E teljesítmény becsületére válnék akár egy szűkebb körű kutatócsoportnak is.” Katona 1985: 327.

³⁹ Katona 1985: 380.; Paládi-Kovács 2003: 873.

⁴⁰ Tárkány Szücs Ernő Néprajzi Kutató Csoport Szociálanropológiai Osztály. Munkalap 1981. BTK NTI Adattár Tárkány Szücs Ernő személyi anyaga.

mezővárosi polgárság kultúrája a XVII–XVIII. századtól. „Ennek keretében jobbagyi végrendeletek, falutörvények, céhszabályzatok, hegyközségi artikulusok kutatása, mint a kisvárosi, falusi jogi, szabályozási írásbeliség emlékei.” A gyűjtés megjelölt határideje ez esetben 1985. december 31., azzal, hogy a feldolgozás azt követően kezdődhetne meg.⁴¹

Tárkány Szücs 1982-ben – öt hónapot Ausztriában töltve – levéltári kutatásokat folytatott a magyar jogi népszokások történeti rétegeinek, etnikai jellemzőinek feltárásához: „Rendkívül gazdag összehasonlító keleteurópai anyagot sikerült beszerezniem ausztriai tanulmányutam során és ezeknek a feldolgozása, kiegészítése lesz az elkövetkező időszak feladata” – írja 1982-es egyéni munkabeszámolójában.⁴² Ugyanitt tudósít arról, hogy irányítása alatt Tanczos Rita joghallgató egy Pozsony melletti községekben, valamint Esztergomban és környékén kérdőívek segítségével jogi népszokásokat gyűjtött. Az 1982-es munkabeszámolója szerint a Magyarság Néprajza számára „lényegében 8 ív elkészült, leírás előtt áll”. Azzal a megjegyzéssel, hogy: „Ezt még szeretném kiegészíteni néhány közép-európai összehasonlító adattal, amelyeket tanulmányutamon szereztem be. A többi részhez az anyaggyűjtést rövidesen befejezem és megírásra sor kerül. A tanulmányokhoz folyik a képanyag összegyűjtése is.”⁴³

1982-es munkabeszámoló 1983 eleji vezetői értékelésében Hofer Tamás így fogalmazott: „Tárkány Szücs Ernő a saját maga által kialakított jogi szemléletű népi jogszokás kutatással voltaképpen »egyszemélyes tudományágat« hozott létre. Az év folyamán eredményes öthónapos osztrák tanulmányutat tett, figyelemre méltó publikációi jelentek meg. Sajnálatos, hogy a kiemelt feladat, a Magyarság Néprajza megfelelő szakasza nem kerülhetett leadásra, bár a jelentés szerint a kézirat jelentős mértékben ki van már dolgozva.”⁴⁴ A *Magyar néprajz* VIII. 2000-ben megjelent *Társadalom* kötetébe végül Szilágyi Miklós írta meg nagy körültekintéssel a *Törvények, szokásjog, jogszokás* fejezetet.⁴⁵ Szilágyi szóbeli közlése szerint Tárkány Szücs Ernő a Magyar Néprajz számára írandó fejezetekkel elkészült, de az jórészt a *Magyar jogi*

⁴¹ Munkalap 1981. Tárkány Szücs Ernő személyi anyaga. BTK Néprajztudományi Intézet adattára.

⁴² „A kismartoni levéltárban több napon keresztül kutattam magyar falvak iratanyagában. Ennek során a következő jellegű okiratokat sikerült mikrofilmen megszerezniem és magammal hoznom: Alsóőr levéltárából 32 végrendelet és házassági szerződést, a Batthyány levéltárból (Güssing), a Klostermarienberg-i uradalmi levéltárból és a Lutzmannsburg-i községi levéltár anyagából kigyűjtöttem néhány házassági szerződést, hegyközségi regulációt, vadászati regulációt, községi javak kezelésével kapcsolatos szabályozásokat, összesen 110 darab okirat felvételét. Ezek feldolgozása az elkövetkező idők feladata lesz.” Dr. Tárkány Szücs Ernő egyéni munkabeszámoló 1982. BTK NTI Adattár.

⁴³ uo.

⁴⁴ Munkalap 1982. Vezetői értékelés. Kelt: Budapest, 1983. február 7. BTK Néprajztudományi Intézet Adattára. Tárkány Szücs Ernő személyi anyaga.

⁴⁵ Szilágyi 2000: 693–759.

népszokások egyszerű kivonatolása volt, kivágatok gyűjteménye, s ezt – a szer-kesztőbizottság megítélése szerint – halála után tizenöt évvel illetlenség lett volna publikálni.

Összességében is elmondható, hogy Tárkány Szücs Ernő rengeteg terve, feljegyzése maradt kéziratban, melyek fontos támpontokat kínálhatnak a jogi néprajz számára, mielőbbi feldolgozásuk – digitalizálásuk, adatbázisba rendezésük tovább gazdagíthatná a Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Kutatócsoport által évek óta épített adatbázist. Egyet kiemelnék az írásközül: 1982-es datálással található a BTK NTI Adattárában Tárkány Szücs Ernő *Bírászkodás – állami bíróságok nélkül* című kézírata, illetve annak angol nyelvű fordítása (*Administering justice – without state Courts*).

Fontos mérföldkő ez a tanulmány, hisz széles nemzetközi kitekintés alapján bizonyítja, hogy még az olyan, az állam által nagyon korán monopolizált területen mint a bírászkodás is jócskán maradtak fenn jogszokások; illetve, hogy a jogi néprajzi megközelítés segítségével időben és térben egymástól elkülönülő, ugyanakkor közös sajátosságokkal bíró jogi jelenségek értő egy-bevetésével érvényes, gyakorlati jelentőséggel is bíró következtetésekre lehet jutni. Tárkány Szücs kiindulópontja, hogy *„az állam olyan feladatokat is a maga számára sajátít ki, amelyeket az állampolgárok és önkéntes társulásaikkal sokkal jobban lennének képesek megoldani.”*⁴⁶ Ennek következtében a néprajztudomány, a jogi antropológia és a jogszociológia adatgyűjtései alapján megállapítható, hogy az állami bíróságok mellett sok helyen még fennmaradtak a régi hagyományos ítélkezési fórumok is. Ezen – Tárkány Szücs terminológiájával élve – történeti alakzatok bemutatására vállalkozik a szerző, ki-zárja ugyanakkor a vizsgálatból azokat a döntési fórumokat, *„amelyek azáltal keletkeznek, hogy az állam által elismert szervek szokásjogilag túllépik hatáskörüket, vagy a közigazgatás és a bírászkodás nem válik el egymástól és közigazgatási szervek ítélkezési funkciókat töltenek be.”*⁴⁷ Példaként az első világháborúig Európa keleti felében működő községi bíróságokat hozza, melyek mindenféle ügyet, véglegesen, a másodfok igénybevétele nélkül elbíráltak, illetve a néhány Európai államban és az USA-ban működő munkáskártalanítással foglalkozó baleseti bizottságokat említi. *„Az egyszerűbbtől a bonyolultabb, az elismert kultúráktól a szubkultúrák felé haladva”* veszi számba az állami bíróságoktól független ítélkező szerveket, kitérve arra, hogy ki végzi az ítélkezést, milyen anyagi és eljárási szabályok alapján, mi lehet az ügy tárgya stb.

⁴⁶ Tárkány Szücs 1982: 1.

⁴⁷ Tárkány Szücs 1982: 2.

Bíráskodás - állami bíróságok nélkül

Egész Európában a hagyományos társadalmi és gazdasági közösségek lassu felszámolódásának és ~~új~~ korszerűbb formáló erők segítségével új közösségek kialakulásának vagyunk a tanúi. A történeti, a hagyományos mult fellelítésével, a feudális kötőanyagok és a hordalék el-távolításával, ~~valamint~~ a személyiség ~~szabadításával~~, valamint az új ^{közvetlen formák} megszervezésével összefüggő folyamatban két mindent összefogni képes tényező játszott alapvető szerepet.

Az egyik tényező a liberalizmus volt, amelyben ^(a 19. század eleje óta) az individualis emberi célok kerültek előtérbe a korábbi ^(feudális) rendi alapokkal, ~~és~~ gondolkozással ~~szemben~~ és értékeszmékkal szemben. A másik tényezőnek az állami integrációra való törekvést tekinthetjük, amely ^(a 19. század közepétől) többek között a centralizációval, az állami intézmény- és jogrendszer kifejlesztésével, az asszimilációt elérni kívánó intézkedésekkel, stb. szembehelyezkedett a lokális szervezetekkel, a különböző kisebb-nagyobb autonómiákkal. Ez napjainkban sok helyen annyira végletessé és végzetessé válik, hogy az állam olyan feladatokat is a maga számára sajátít ki, amelyeket az állampolgárok és önkéntes társulásai sokkal jobban lennének képesek megoldani.

A vázolt új helyzetben arra gondolhatnánk, hogy a 19. század vége óta az emberek az interperszonális vitákban már kizárólag az állami bíróságoktól, azok jogot tanult bírától és az állami jog előírásaitól várnak döntést, tehát vitás ügyeikben kizárólag az állami, erre a cél létrehozott szerveket veszik igénybe. Ez az ügyek nagy részében tényleg így is van, de az állami bíróságok mellett sok helyen még fenn-

maradtak a régi hagyományos ítélkezési ~~forumok~~ fórumok és formák is, ^{ahol a népi jogtudomány, a régi antropológia, a jogtudomány adta az alapot}
Most ezeket a történeti alakzatokat kívánjuk számba venni, ismertetni
Mindjárt szűkíteni is kívánjuk a vizsgálati területet, mert nem fogl

1. kép: Tárkány Szücs Ernő Bíráskodás - állami bíróságok nélkül című kézirata
(Forrás: BTK NTI Adattár)

Administering justice - without state Courts

by

Ernő TÁRKÁNY-SZÜCS

We can witness, in the whole territory of Europe, the slow but gradual elimination of the traditional social and economic communities and the formation of new communities by the aid of more modern creative and formative forces. In the course of the process in connection with the loosening of the historical and traditional past, with the emancipation of the personality, as well as with the organization of new community formations and models, two factors - blessed with the capacity of uniting everything - played a fundamental role.

One of these factors consisted in liberalism in which - ever since the beginning of the XIXth century - the individual human objectives had become conspicuous and come into prominence in opposition with the previous feudal foundations, thinking and value-theories. As for the second factor in question, we can consider the efforts made for state integration which - starting from the mid of the XIXth century -, among others, by way of the centralization, the development of the state institutional and legal system and measures striving and attempting to reach assimilation, etc. defied the local organizations and the different

2. kép: Tárkány Szücs Ernő Bíráskodás – állami bíróságok nélkül című kéziratának angol nyelvű fordítása (Administering justice-without state Courts)
(Forrás: BTK NTI Adattár)

Első, a vérségi köteléken alapuló nagycsaládon belüli családfői ítélkezés szabályainak részletes ismertetése. Kortárs példaként Tárkány Szücs a japán családbíróságot, illetve a skandináv ombudsmani rendszert hozza, ahová a kiskorú gyermekek szüleikkel kapcsolatos panaszaikkal is fordulhatnak. Ezt követi a szintén vérségi köteléken alapuló nemzettségek közötti békebíráskodás intézményrendszerének bemutatása (nemzeti tanács, nemzeti bíróság, öregek tanácsa). Az azonos foglalkozási ágakon belüli vitás kérdések rendezésére is gyakran hoztak létre saját hatáskörben önálló szervezetet, ezek közül kiemelkednek a kereskedői szervezetek által életre hívott döntőbíróóságok. Szintén az államtól függetlenül ítélkeztek az egyházi bíróságok, ezek szabályrendszerére, működési sajátosságaira is kitér Tárkány Szücs. A jogi néprajz klasszikus témája a lakóhelyen belüli ítélkezés, ennek kapcsán szó esik a megszegényítő büntetésekről (pl. kikiáltókról, charivariról, a pástilusról), a gyakran fizikai erőszakkal is társuló népitételekről, illetve arról is, hogy kik lehetnek az ügyet elbíróó ún. harmadik személyek.

Az állami bíráskodás lassúsága, igen költséges volta és az azzal szembeni bizalmatlanság hívta életre az ombudsman intézményét, mely országoként eltérő gyakorlattal működik, ugyanígy a francia békebírói rendszert, melyről részletekbe menően szól a cikk. A tanulmány a különböző szubkultúrák által működtetett ítélkezési fórumok gyakorlatának bemutatásával zárul. Helyet kap itt a vándorcigányok törvényszéke (Romani Kris), a partizánok második világháború idején alkalmazott ítélkezése éppúgy, mint a különböző bűnszervezetek szervezeten belüli és szervezetek közötti „bíráskodási” gyakorlata.

Zárógondolatként Tárkány Szücs megállapítja, hogy *„Európában ma is folyik emberek közti vitákban társadalmi bíráskodás – állami bíróságok igénybe vétele nélkül. Ezt a bíráskodást az állami bíróságok nehézségei, költséges volta és a vele szemben támasztott bizalmatlanság tartja működésben. Funkciója hármas: közvetítés, tehát a két viszálykodó fél között a leoptimálisabb megegyeztést kívánja létrehozni; képviselési, mert a vitatkozó felek egyikének az ügyét az állampolgári érdekek elvi síkján képviseli felsőbb igazgatási szervek előtt és állásfoglalásukat kikényszeríti, [...] végül bírói, tehát valójában dönt a vitás ügyben.”*⁴⁸

A kézirat egy felszabadultabb témaválasztást, szemléletet tükröz, melyet a népi jogélet kutatás alapjainak megkérdőjelezése korábban jó időre ellehetetlenített. Legutóbb talán Tagányi Károlynál találkozhattunk ezzel a szer-teágazó forrásismereten alapuló, összehasonlító, a jelenkutatást a történeti-vel ötvöző új eredményeket hozó megközelítéssel.⁴⁹ Az itt felsorakoztatott

⁴⁸ Tárkány Szücs 1982: 17.

⁴⁹ vö.: Tagányi 1919.

tervek, többé-kevésbé végig vitt kutatások jól szemléltetik, milyen szerteágazó témák foglalkoztatták Tárkány Szücsöt miután monográfiájával megkérdőjelezhetetlenül igazolta a jogi népszokások létezését.⁵⁰

Az 1983-as évben, az akkor már betegséggel küzdő Tárkány Szücs társadalomnéprajzi, gazdaság- és helytörténeti tanulmányai közül több is megjelenhetett: a *Kiss Lajos Emlékkönyv* társszerkesztője, ugyanott egy jelentős tanulmány szerzője, részt vállalt továbbá Békés város monográfiájának megírásában is.⁵¹ Ezek az írások szép példák arra, hogy a jogi néprajzi szemlélet miént gazdagítja a gazdaság- és helytörténetírást.

Tudományos életműve alapján Tárkány Szücs Ernő „nem maradt falusi költő”; nemzetközileg elismert tudóssá lett, aki több tudományterületen úgy alkotott maradandót, hogy közben három évtizedet kényszerűen nem tudományos munkakörben tevékenykedett.⁵² Az életmű így is kerek egész, biztos támpontokat és további feladatokat kínál a jogi néprajz művelői számára. Tárkány Szücs „egyszemélyes tudományának” kiteljesítéshez nagyban hozzájárult, hogy az MTA Néprajzi Kutató Csoportjában állást kapott; ezzel együtt az őt befogadó néprajztudomány rengeteget gazdagodott eredményeinek a néprajztudomány főáramába való becsatornázásával. A *Magyar jogi népszokások* jogi néprajzi szintéziseként, kétségtelenül az életmű csúcsteljesítménye; ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül, hogy a kötet megjelenésekor, illetve azt követően szerzője további kutatási irányokat is kijelölt.

⁵⁰ A népi jogéletkutatás szempontjából Tárkány Szücs könyvének jelentősége, hogy egy hivatalosan nem létező kutatási területet ismertetett kilencszáz oldalon keresztül. A kutatótársak egyenesen a népi jogszokások létének bizonyítékát látták benne. A szerző mestere, Bónis György ismertetőjében a jogi népszokások korpuszának nevezte a kötetet. A fennkölt – ugyanakkor az előzmények ismeretében érthető és őszinte – megjelöléséből érződik, hogy számára teljes elégtételt jelenthetett a könyv megjelenése. „*A jogi népszokások korpusza, az általam még igen ifjan hangoztatott tétel igazolása. Ezentúl már nemcsak beszélhetünk a jogi népszokásokról, hanem egy kilencszáz lapos kötettel is bizonyíthatjuk létezésüket.*” Bónis 1982: 158–159.

⁵¹ Tárkány Szücs 1983b: 695–762.; 1983c; 1983d: 139–170.

⁵² Tárkány Szücs több tudományterületet érintő tevékenységéről részletesebben lsd. Nagy 2014: 45–56.

Irodalomjegyzék

BALOGH Elemér

- 2020 Bónis György, 1914–1985. *Acta Universitatis Szegediensis : Forum : Acta Juridica et Politica* 10:1. 107–125.

BOGNÁR Szabina

- 2014 Tárkány Szücs Ernő kutatásai és a nemzetközi néprajztudomány. In Nagy Janka Teodóra (szerk.): *Tanulmányok Tárkány Szücs Ernő születésének 90. évfordulója tiszteletére*. 37–44. (Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 1) Szekszárd: Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar.

BÓNIS György

- 1982 Tárkány Szücs Ernő: Magyar jogi népszokások. *Ethnographia* 93. 158–159.

HOFFMANN Tamás

- 1985 Tárkány Szücs Ernő tudományos életrajza. *Artes Populares. A Folklore Tanszék Évkönyve* 12. 319–325.

KATONA Imre

- 1985 Tárkány Szücs Ernő (Hódmezővásárhely 1921. 10. 13. – Budapest 1984. 7. 20.) Nekrológ. *Ethnographia* 96. 377–381.

NAGY Janka Teodóra

- 2014 A „híd-szerep” értelmezési lehetőségei Tárkány Szücs Ernő életművében. In Nagy Janka Teodóra (szerk.): *Tanulmányok Tárkány Szücs Ernő születésének 90. évfordulója tiszteletére*. 45–56. (Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 1) Szekszárd: Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar.
- 2018 Jogászok szerepvállalása a kalotaszegi jogi néprajzi kutatásokban és az erdélyi jogi néphagyománygyűjtésben (1939–1948). *Pro Publico Bono – Magyar Közígazgatás* 1. 244–271.
- 2021 Tárkány Szücs Ernő és a magyar népi jogéletkutatás fénykora (1939–1949). In Nagy Janka Teodóra – Bognár Szabina – Szabó Ernő (szerk.): *Száz plusz Tíz – jubileumi kötet: Tárkány Szücs Ernő (1921–1984), Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Kutatócsoport (2011–2021)*. (Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 10) 103–118. Szekszárd: Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar – Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézet.

ORTUTAY Gyula

- 1968 Beköszöntő. *Népi kultúra – Népi társadalom* 1. 7.

PALÁDI-KOVÁCS Attila

- 2003 Tárkány Szücs Ernő helye a magyar néprajztudományban. In Tárkány Szücs Ernő: *Magyar jogi népszokások*. 836–874. Budapest: Akadémiai Kiadó (2. bővített kiadás).

- 2018 Tárkány Szücs Ernő helye a magyar néprajztudományban. In Paládi-Kovács Attila: *Magyar népkutatás a 20. században*. 277–293. Budapest: L'Harmattan.
- SERFŐZÖNÉ GÉMES Magda
- 1985 Tárkány Szücs Ernő publikációs jegyzéke. *Ethnographia* 96. 381–386.
- SZILÁGYI Miklós
- 2000 Törvények, szokásjog, jogszokás. In Paládi-Kovács Attila (főszerk.): *Társadalom*. (Magyar Néprajz VIII) 693–759. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- TAGÁNYI Károly
- 1919 *A hazai élő jogszokások gyűjtéséről. I. rész. A családjog és öröklési jog köréből*. Budapest: Magyar Néprajzi Társaság.
- TÁRKÁNY SZÜCS Ernő
- 1944a *Mártély népi jogélete*. (Régi magyar jog. Jogtörténeti és népi jogi tanulmányok 1) Kolozsvár: A Magyar kir. Vallás- és Közoktatási Minisztérium és a Magyarságtudományi Intézet Baráti Szövetségének támogatásával kiadja a Kolozsvári Egyetem Jogtörténeti Szemináriuma.
- 1944b Erdély öröklési jogszokásai. *Hitel* 9. 379–400.
- 1967 Results and Task of Legal Ethnology in Europe. *Ethnologia Europaea* 1. 195–217.
- 1976a Dr. Hofer Miklós halála. *Néprajzi Hírek* 5. 59.
- 1976b Prof. Karl-Sigismund Kramer hatvan esztendő. *Néprajzi Hírek* 5. 10–11.
- 1976c Die juridischen Volksbrauche der Eheschliessung bei der Ungarn. *Acta Ethnographica* 25. 211–249.
- 1976d A vásár és jogi népszokásai. In Szöllőssi Gyula (szerk.): *Vásártörténet – hídivásár*. 333–376. Debrecen: Hortobágyi Intéző Bizottság.
- 1976e Az európai jogi néprajz eredményei és feladatai. *Létünk* 4. 86–107. Újraközlés: In Alison Dundes Renteln – Alan Dundes (eds.): *Folk Law I–II. Essays in the Theory and Practice of Lex Non Scripta*. 161–186. New York–London: The University of Wisconsin Press (1994).
- 1977a Öt éve halt meg Venczel József. *Néprajzi Hírek* 4. 137–139.
- 1977b The Local Legal Customs in Europe. In Kulcsár, Kálmán (ed.): *Sociology of Law and Legal Sciences*. 229–235. Budapest: Hungarian Academy of Sciences.
- 1978a Bónis György hatvanöt éves. *Néprajzi Hírek* 7. 128–130.
- 1978b A magyar néprajz története – angolul. *Néprajzi Hírek* 7. 119.
- 1979 Living Legal Customs of the Common People of Europe. In: Stanley Diamond (ed.): *Toward a Marxist Anthropology. Problems and Perspectives*. 257–264. The Hague: De Gruyter.
- 1981 *Magyar jogi népszokások*. (Társadalomtudományi könyvtár) Budapest: Gondolat.
- 1983a A mai magyar jogi népszokások értékelése. *Valóság* 26:9. 71–75.

- 1983b Fejezetek Békés társadalomnéprajzából. In Dankó Imre (szerk.): *Békés város néprajza*. 695–762. Békés: Békés Város Tanácsa.
- 1983c Dömötör János – Tárkány Szücs Ernő (szerk.): *Kiss Lajos emlékkönyv*. Hódmezővásárhely: Hódmezővásárhely Városi Tanácsa.
- 1983d A vásárhelyi „baromgazdaság”. In Dömötör János – Tárkány Szücs Ernő (szerk.): *Kiss Lajos emlékkönyv*. 139–170. Hódmezővásárhely: Hódmezővásárhely Városi Tanácsa.
- TÁRKÁNY SZÜCS Ernő – RADNAY József – KISS László
- 1970 *Magyar bányajog*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Kiadó. (Korábbi kiadások: 1963, 1964.)
- VIRTANEN, E. A.
- 1961 A foglalójegyekről. *Műveltség és hagyomány: a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Intézetének évkönyve* 3. 159–166.
- SZ.N.
1979. Társasági ügyek. Jegyzőkönyv. A Magyar Néprajzi Társaság 87. közgyűlése I. Készült 1975. június 18-án a Magyar Néprajzi Társaság 87. közgyűlésén, a Magyar Tudományos Akadémia Felolvasótermében. *Ethnographia* 90. 113–118.

Adattári, kéziratári, levéltári források

- Gunda Béla levelei Tárkány Szücs Ernőnek. MTA Kézirattár Ms 2331/678-684.
- Tárkány Szücs Ernő személyi anyaga. Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézet (a továbbiakban BTK NTI) Adattár.
- Tárkány Szücs Ernő *Bíráskodás – állami bíróságok nélkül* című kézírata. BTK NTI Adattár. 1-18.
- Tárkány Szücs Ernő tudományos önéletrajza. Budapest, 1981. október 31. MTA Levéltár 2640/3.
- Tárkány Szücs Ernő levelei Gunda Bélának. MTA Kézirattár Ms 2348/130-140.
- Tárkány Szücs Ernő néprajztudós és felesége, Bihal Ella néprajzkutató iratai. MNL Csongrád Megyei Levéltár Hódmezővásárhelyi Levéltára 4b., 4c., 11b., 12c., 13a-b., 22., 26., 32., 33., 36., 75., 78., 108., 110., 31/III.dossier